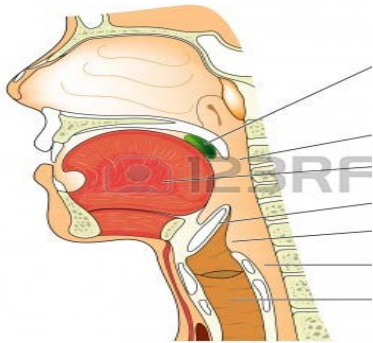

Slikproblemen bij NMA/ALS

Nicole Frielink, logopedist

Inhoud

- Normale slik
- Slikproblemen en beïnvloedende factoren
- Specifieke slikproblemen bij NMA/ALS
- Rol logopedist

Slikken:

Het geheel van gedrags-, sensorische en motorische handelingen ter voorbereiding op en van de uitvoering van de slikbeweging, inclusief de cognitieve bewustwording van de aankomende eetsituaties, de visuele herkenning van het voedsel en alle fysiologische reacties op de geur en de aanwezigheid van voedsel zoals bijvoorbeeld toename van speeksel.

Normale slik

Film I-pad

Slikfasen

- Pre-orale fase
- Orale voorbereidende fase
- Orale transport fase
- Pharyngeale fase
- Oesophageale fase

Pre-orale fase

Fase voorafgaand aan het “echte” eten.
Allerlei zintuiglijke en motorische reacties van belang:

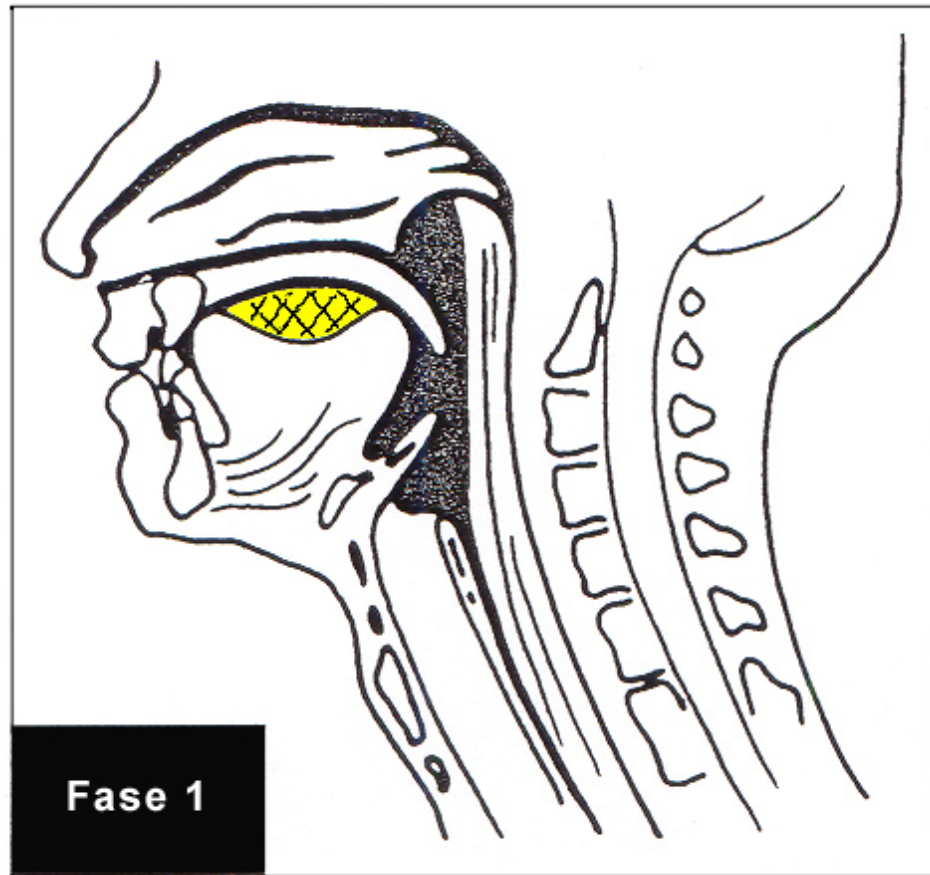
- hongergevoel
- initiatiefname
- motoriek:eten bereiden of pakken
- arm-handfunctie

Orale voorbereidende fase

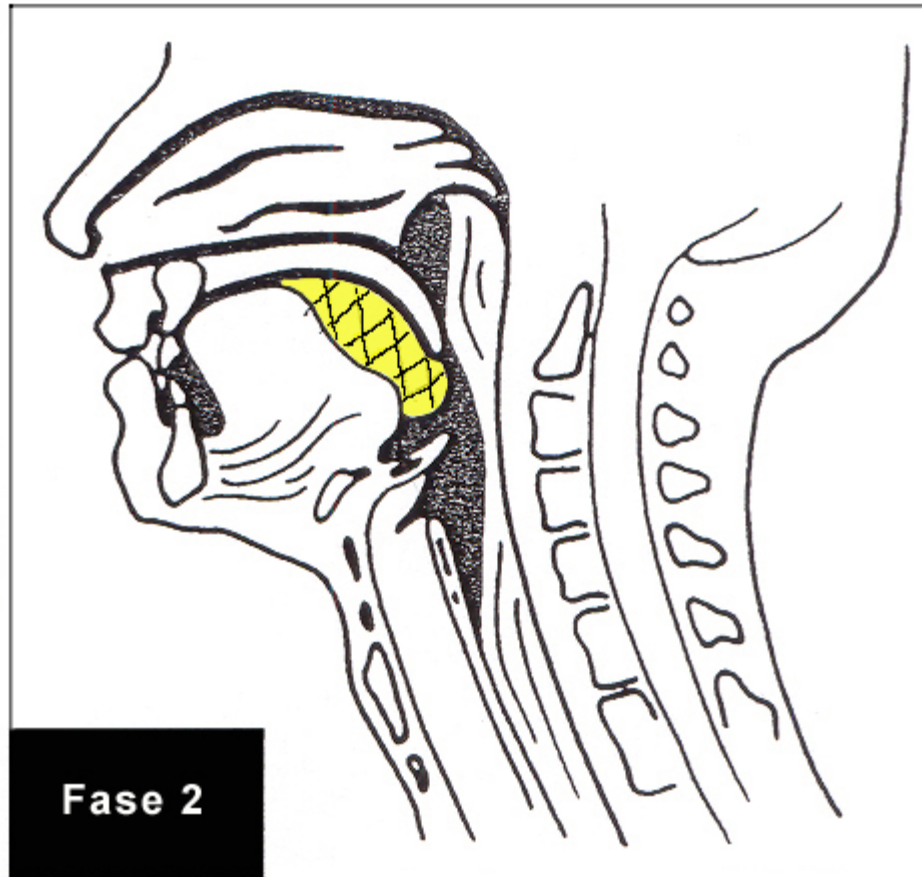
Het verzamelen van voedsel in de mond+ kauwen.

Bewust en willekeurig.

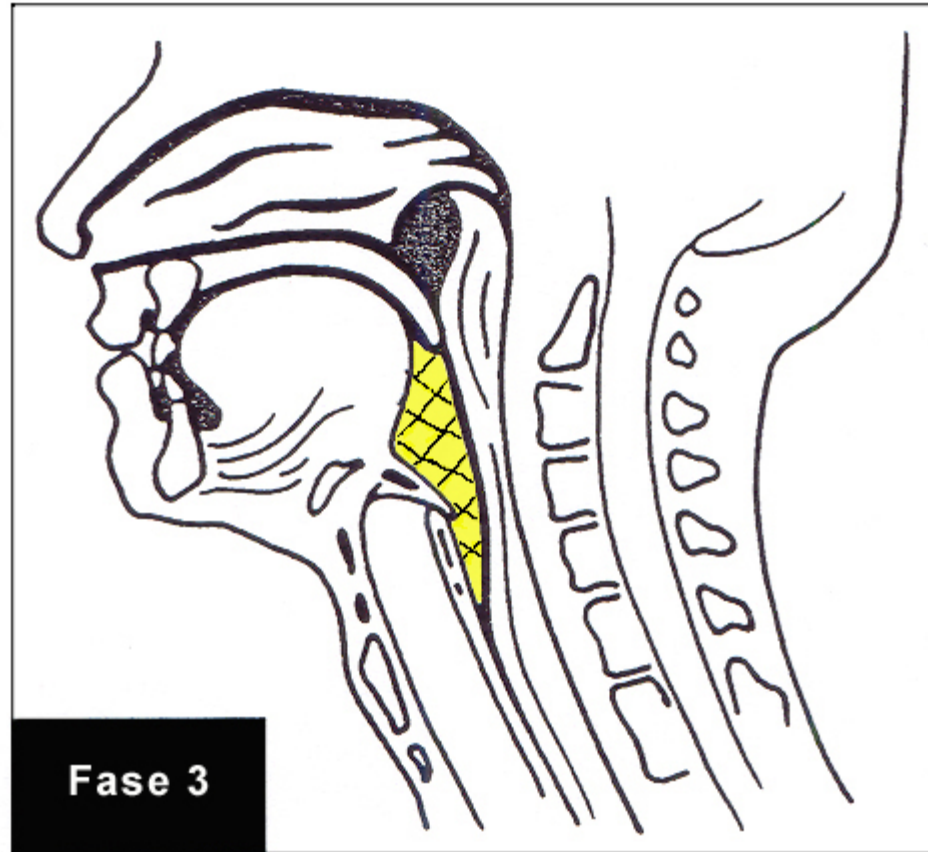
Orale transport fase

Verplaatsen bolus van achterste mondholte → het begin van het strottenhoofd.
Bewust en willekeurig.

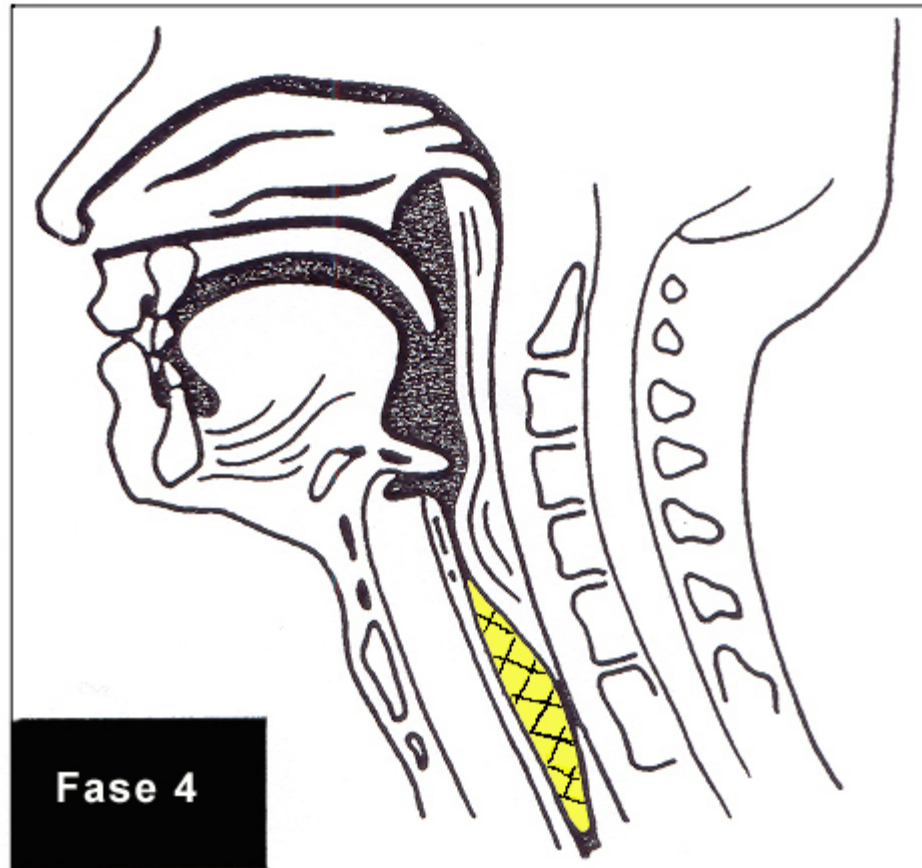
Pharyngeale fase

Bolus gaat langs de epiglottis naar beneden.
Onbewust en onwillekeurig.

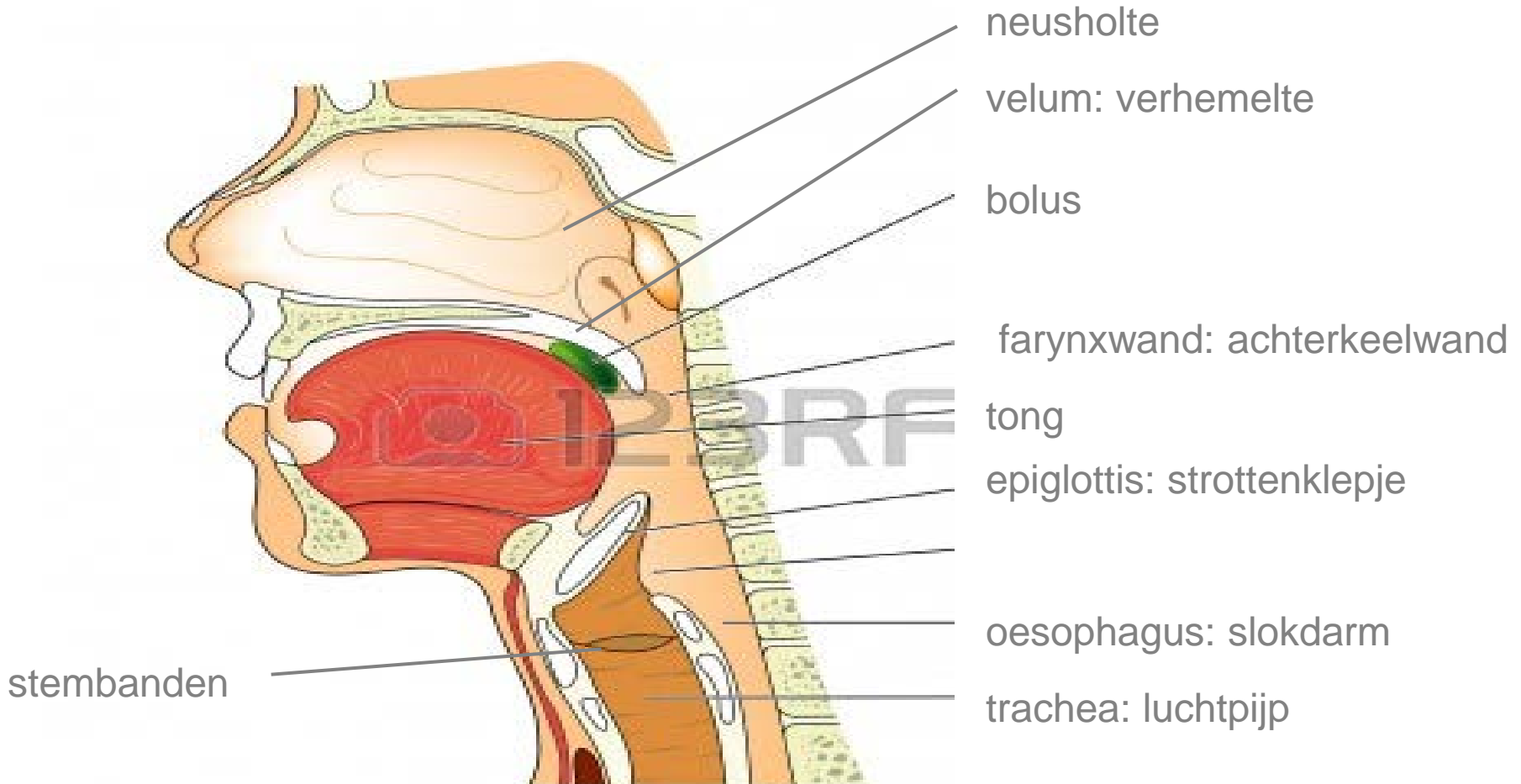

Oesophageale fase

De voedselbrok gaat naar de slokdarm. Onbewust en onwillekeurig.

Anatomie

Hoe een dysfagie te signaleren!?

Kenmerken

- onvermogen voedsel te herkennen
- problemen met het plaatsen van voedsel in de mond
- onvermogen voedsel of speeksel in de mond onder controle te houden
- hoesten voorafgaand, tijdens of na een slikbeweging
- veelvuldig hoesten aan het einde van of direct na een maaltijd
- telkens terugkerende longontsteking (pneumonie),
- gewichtsverlies waarvoor geen andere oorzaak kan worden gevonden
- borrelige stemkwaliteit
- klachten van de revalidant over moeite hebben met het slikken

Voornaamste kenmerken van dysfagie per slikfase

Slikfase	Voornaamste probleem
Pre-orale fase	Cognitie, psychisch functioneren, alertheid, houding, gedrag waarneming, eetlust, conditie, enz.
Vorbereidend orale fase	Incomplete lipsluiting, traag of verminderd kauwen, verminderde manipulatie van de bolus en prematuur verlies van voeding over de tongbasis
Orale transport fase	Beperkte tongheffing, boluscontrole of tongpropulsie, vertraagde passage en residu in de mondholte
Faryngeale fase	Verminderde hyo-laryngeale heffing, retractie tongbasis of faryngeale constrictie, velofaryngeale dysfunctie, incomplete laryngeale sluiting, crico-faryngeale dysfunctie, residu na slikken en aspiratie
Oesophageale fase	Beperkte relaxatie van de upper esophageale sphincter, verminderde opening van de sphincter, slechte pharyngeale propulsie, residu in de oesophagus en reflux

Andere aandachtspunten: Respiratoire en conditionele problemen vergroten de kans op aspireren. Inspanning vóór of tijdens het eten en drinken, daar vallen het kauwen en slikken zelf ook onder, kunnen leiden tot frequenter verslikken.

Slikproblemen; de risico's

- Pneumonie
- Ondervoeding
- Uitdroging
- Speekselvloed
- Slijmvorming

Sociaal

Eten en drinken is een sociaal gebeuren, de lichtste problemen kunnen al tot grote problemen op sociaal vlak leiden!

Oorzaken slikproblemen NMA

Primair

- Spierzwakte
- Spierspasmen
- Problemen met spiertonus
- Coördinatieproblemen

Secundair:

- Houding, zowel primair als compensatoir (voorbeeld OPMD)
- Vermoeidheid
- Longfunctie
- Speeksel/droge mond/slijm
- Mondhygiëne
- Medicatie
- Arm/handfunctie

- Film afwijkende slik

Slikproblemen bij ALS/PLS/PSMA

- Spierzwakte in, lippen, tong, velum, kaak, pharynx en larynx
- Alle slikfasen kunnen gestoord zijn
- Invloed vermoeidheid
- Invloed longfunctie
- Speekselvloed/droge mond/slijmvorming
- Arm/handfunctie

Slikproblemen FSHD

- Spierzwakte in kaak, lippen en tong
- Alle slikfasen kunnen gestoord zijn
- Vaak weinig klachten ivm langzame progressie en compensaties

Slikproblemen IBM

- Spierzwakte in pharynx en larynx
- Dysfunctie bovenste slokdarmsfincter
- Problemen in pharyngeale en oesophageale fase
- Vaak resten in valleculae of sinus piriformes

Slikproblemen OPMD

- Spierzwakte in pharynx en dysfunctie bovenste slokdarmsfincter
- Problemen in pharyngeale en oesophageale fase
- Invloed hoofdhouding ivm ptosis

Slikproblemen Myasthenia Gravis

- Spierzwakte in lippen, kaak, pharynx
- Verminderd uithoudingsvermogen, vermoeidheid
- Ontspanning en pauzes erg belangrijk!

Slikproblemen bij myotone dystrofie

- Relaxatieproblemen
- Warming-up
- Advies consistenties, niet starten met taaie, moeilijk kauwbare producten

Slikproblemen bij Duchenne

- Aanvankelijk zwakkere mondspieren en beperkte mondsluiting (door zwakte en vergrote tong)
- Later ook zwakte tong en mondbodem
- Problemen met kauwen en slikken van met name vast voedsel, resten in de keel

Rol logopedist slikproblemen NMA/ALS

- Observatie mond- en keelgebied, slik (eten en drinken) en slikonderzoek (kwantitatieve sliktests)
- Slikvideo en FEES (MST)
- Inzicht revalidant in slikproblematiek vergroten
- Advies: algemeen, compensatietechnieken, consistentie-aanpassing (iom diëtist)
- Training compensatietechnieken
- Advies tav bv speekselvloed, droge mond, mondhygiëne iom diëtist, revalidatiearts, mondhygiënist

Een voorbeeld: Effect verdikken drinken

- De vloeistof beweegt zich langzamer naar achter; meer controle
- Het transport is zwaarder
- Passage oesophagusfincter bij dysfunctie moeizamer
- Invloed op smaakbeleving